

szegedi ünnepi hetek

Puccini: Tosca. Bemutató a Dóm téren este fél 9-kor.
Görgey Gábor Mikszáth különös házassága, kétszemélyes játék a tanásháza udvarán, este fél 9-kor.

Balogh Péter grafikusművész emlékkiállítás a Sajtóház művészklubjában — augusztus 20-ig.

XXV. Szegedi Nyári Tárlat a Móra Ferenc Múzeum Képtárában — szeptember 21-ig.

Orosz János festőművész grafikái a Bartók művelődési központban — augusztus 20-ig.

Pataki Ferenc festőművész grafikái a Bartók művelődési központban — augusztus 20-ig.

Szent-Györgyi Albert Szegeden. Dokumentumkiállítás az egyetemen központi épületében — augusztus 20-ig.

Liszt Ferenc-emlékkiállítások: a Somogyi Könyvtárban és a Herman kollégiumban.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai: Móra-emlékszoba; Lucs-képgyűjtemény; Csongrád megyei parasztbútorok és viseletek.

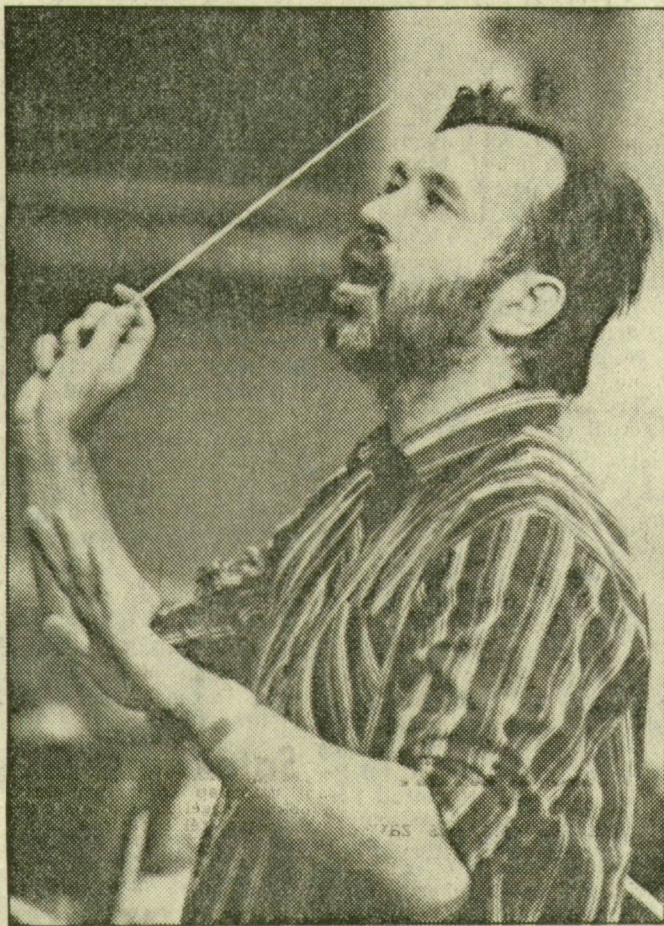
Szeged múltja, jelene és jövője. Várostarténeti kiállítás a Szegedi Várban.

Kass János-gyűjtemény (Vár u. 7.).

Fotográfiák Szegedről, szegedieknek. Kiállítás a Fekete-házban, Somogyi u. 13.

Buday György-életműkiállítás a Fekete-házban.

A karmester monológja

„Életem második operarendezése, és karmesteri pályám legszebb emlékü bemutatója volt a hét évvel ezelőtti, Erkel színházi Tosca. Ezt a fordítást is, amit most használunk, akkor készítettem. Velem együtt akkor először találkozott a művel Miller Lajos és B. Nagy János, akik a mostani szabadtéri előadás főszerepeit is éneklék. Emlékszem, Mihály András azt mondta, amikor gratulált, hogy Millert és B. Nagyot addig még egyetlen szerepben sem látta ilyen nagyszerűnek.

„Megjegyzem, a Toscának volt némi köze ahhoz is, hogy eljöttem az Operából. Úgy emlékszem, mindössze kétszer ment az eredeti koncepció és szereposztás szerint, aztán az operai nagyüzem olyan módon keverte meg a dolgokat, hogy a fölismehetlenségig megváltozott az előadás. Más-más énekesek, különféle rendezői elvek követték egymást, keveredtek más szöveggel énekeltek — szóval, nem maradhatott az enyém.”

„Az eltelt évek alatt nemzetközi karriert futottak be az énekesek, őszintén szólva, nem minden aggodalom nélkül vártam, hogyan hatott ez rájuk. Nos, ugyan már akkor is kiemelkedő tehetségek voltak, ám most a művészi beérés átütő jeleit kell örömmel regisztrálnom, s emellett a fáradhatatlan munkakészségüket, a kollektív szellemüket. Rendkívül intenzívek, jó légkörűek a próbák.”

„Dénes Zsuzsanna az egyik legérdekesebb művésze, akivel eddig volt alkalmam dolgozni. Úgy vélem, nagyon jelentős pálya áll előtte. A Tosca és még néhány más operafőszerep testére, lelkére, hangjára szabott, színházi-színészi szempontból is ideális, nem kell a minimális engedményt sem tenni. Nemzetközi karrierje a Toscával kezdődött, de amíg ahhoz a sikerhez egyéni műhelymunka juttatta, most Békés András értő és szeretetteljes irányításával, a partnereivel jó együttműködésben alighanem szerepének olyan finomságait és mélységeit tudja majd közvetíteni, ami egyedülálló. Szeretném is, ha munkakapcsolatunk folytatódhatna.”

„Úgy érzem, mindannyian sajnálni fogjuk, hogy színházban nem tudjuk megmutatni ezt a Toscát. Tudniillik, képtelenek vagyunk úgynevezett nagyvonalú munkára, ami talán megfelelné a szabadterin. Nem tudjuk megállni, hogy ne a legelmélyültebben, sokat akaróan, a mű valamennyi rétegét fölírva foglalkozunk a darabbal. Ennek látható eredménye a színpadtól való távolság arányában csökkenni fog, a legszebb hang is elszenved majd a kasznik, az erősítőrendszer beavatkozását, ám a hagyományos színházi, operai füllel is okkal hallgatjuk gyönyörűséggel — a próbatémi teljesítményeket.”

„Békés András ideálisak voltak korábbi együttműködéseink. Az operai Nabuccóban, a Traviatában, Janacek: Jenufájában dolgoztunk együtt, s a Szentendrei Teátrum létrejöttében. Ennek első három évében emlékezetes előadásokat csináltunk, a Pikkó herceget például. Most azt tapasztalom, mintha nem is teltek volna évek, úgy tudunk dolgozni, mintha csak tegnap hagytuk volna abba.”

„Amikor Szegedre készültem, Szolnokon volt módomban hallgatni a szegedi operagyűjteményt; éppen a Toscával szerepeltek. Tulajdonképpen ez volt az én mustrom, ami segített eldönteni, idejőjnek vagy sem... Az eltelt évek alatt mindig szorosabbá vált a kapcsolatom a zenekarral. Nagyon bízom benne, hogy kikerült Tosca-előadást tudunk nyújtani. Bár tudni

Először jelenik meg a dóm színpadon ma este Puccini Toscaja. A címszereplő, Dénes Zsuzsanna Cavaradossival: B. Nagy Jánossal, az első felvonásban

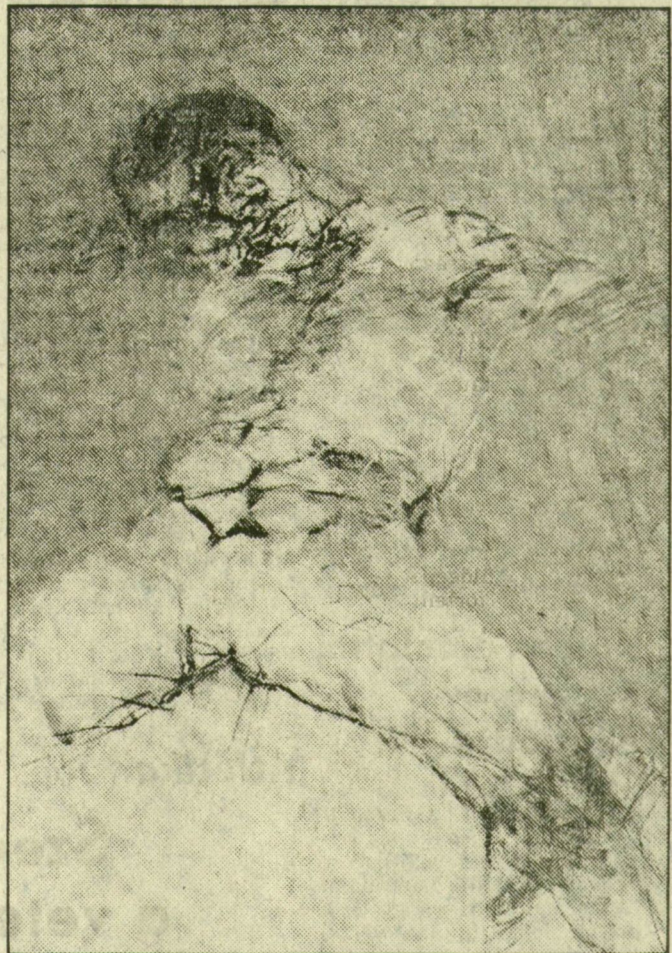
Helyzet

Reménytelen helyzetet látunk. Egy csupas, nevensincs figura vergődik előttünk a szegedi nyári tárlaton. Mintha megkínózták, kifeszítették volna. Végtagjai belefeszülnek a képtérbe, a feje fájdalmasan előrebukik. Először valamiféle fizikális, testi szenvedésre gyanakozunk. Aztán hamarosan rájövünk: többről van szó. Hiszen Kovács Péter festménye majdhogynem omlékony, impresszionisztikus könnyedségű. Inkább a realiztikus, expresszionisztikus hevülettel futkározó vonalakon van a hangsúly, mintsem a formák plasztikus egzaktján. Nála a materiális keret úgy szólván csak ürügy egy tragikusabb pszichológiai, szellemi láttelet felmutatására.

Ami viszont egy reményteljes művészi helyzetről tanúskodik. Az alkotó ugyanis afféle hosszútávú futó. Mióta ismerem: jóformán csak figurális mozdulatanyagokat készít. Pusztán a vöröses, sárgás és szürkés tónusokat alkalmazza, miközben egy-két dinamikusabb, vergődő helyzetű alakot látat, akiket mértánias, paneles formátumokkal övez. Szinte a „ketreclétre” kárhoztatott modern ember helyzetét vizsgálja. Am sorra-rendre elhagyja a külsődleges motívumokat: inkább befelé építkezik. Nemrégiben még keresztfával ábrázolta némi lyik figuráját. Most azonban maga a mozdulat válik krisztusivá, nem is szólva az anatómiai hiteles és gesztusszerű vonalak szövedékéből összálló „fájdalomtérképről”.

Egyszóval reménytelen a helyzet. Már csak azért is,

Műközelben

mert a művészeti közéletben túl gyakran találkozunk a magány, a megváltás gondolkörével. Persze kevés az igazán hiteles, megkapó produkció. Hogy miben rejlik Kovács művének ereje? Főként a szakmai virtuozitásban, egyszersmind a következetesen felvállalt tematikai, gondolati koncentrációban. Az elmélyülő, átszellemitő puritán magatartásban. Elvégre csatlakozhatna az alkotó a szürrealisták vad,

naturalisztikus és látványos vízióhoz is, minthogy ők is katasztrófálisnak látták az ember helyzetét. De nem. Ő Rembrandt-hoz, Mednyánszkyhoz vagy Kondorhoz kapcsolódik. Azokhoz a mesterekhez, akik remekül tudták: a látható világban is ott rejtezik a korszak szellemi, idegrendszeri traumája. Csak ezt természetesen, türelmesen és korszéken ki kell bontani onnan.

Szuromi Pál

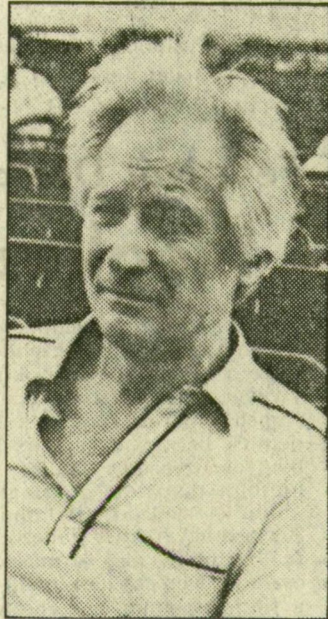
Szimultán színpad

Jön-megy, sűrű-forog a téren. Este van, s a szokásos próbahangulat már-már álmosító látszatmegszokottságába mozgalmasságot visz. Pár perce még fön, a rendezői pul körül látták, most már a színpadon segít „térbe állítani” — az akasztófát.

Forray Gábor immáron 36 éve a budapesti Operaház díszlettervezője. („Öreg színházi ember vagyok már én.”) A Tosca idej szegedi megjelenését, úgy veszem észre, egyszerre szemléli a nagy tapasztalatú szakember higadt derűjével — és a színházi világ szerelmesének örökké lázas izgalmával.

— Mit adhat látványban ez a Tosca, miféle koncepció jegyében készült a díszletterve?

— Először is: alapvetően kötött helyszínekkel rendelkező darabról van szó, hiszen az első felvonás Róma barokk templomában, a má-

A díszlettervező: Forray Gábor

éppen az volt, hogy ne egy koncentráható „kis színpadot” mutasson.

— Viszont egyrészt a dóm, mindenféle szimultaneitás ellenére, mégiscsak folyamatosan ott van a színpadkép mögött, másrészt a méreteken végső fokon soha nem lehet változtatni. Nincs itt valami ellentmondás a korábban elhangzottakhoz képest?

— Nincs. A néző ugyan látja mindezt, de amit elé tettünk, tulajdonképpen a dóm monumentalitásától és az adott körülményektől is független, önálló kompozíció. Véleményem szerint nem áll fön olyan veszély, hogy „ütve egymást” a díszletterv adta látvány és a tér természete.

— Am a Tosca, tudjuk, voltaképpen nem szabadterre való darab...

sodik a Farnese-palotában, a harmadik az Angyalvárban, abban a bizonyos szűk börtöncellában játszódik, szóval a korabeli Róma képnyezetét adva. Templom, palota, szoba, cella; csupa belső térábrázolás. Csak egy választása lehetett az embernek: vagy tudomásul vesszem a mindezek mögötti, centrális dómot, s mintegy erre a tényre építkezve dolgozom — vagy nem. Most a Toscával voltaképpen egy szimultán színpadot hoztunk létre: a helyszínek nagy része, egy-két kivétellel, szinte egyszerre a színen van, még hozzá, azt hiszem, még így hiányosan is a „legvalódibak”. Érdekessége, hogy végső soron egy kamara jellegű operát koncentráltan így egy óriási játéktérre, amelyek lényege eddig mindig

— Ez igaz. Azonban itt, biztos vagyok benne, így is megállja helyét.

— Mi garanciát lát erre?

— Elsősorban is a szereplőgárdát. Ennél jobb „Toscastábot” jelenleg tán nem is lehetne összeállítani. Ráadásul a mű elnyúlhatlan, népszerű, kiváló alkotás, külön előnye, hogy viszonylag rövid is, s ha a kamaradarab intimitását ötvöznünk sikerült a belőle áradó drámaisággal, már csatát nyertünk. No, de ezt eldönteni már nem az én feladatomban.

Forray Gábor máris elköszön, s a próbahangulat mozgalmasságát tovább fokozván hamarosan a tér másik pontján kerül elénk. Mintha ő maga is egyszerre több ponton akarna jelen lenni, Szimultán.

D. L.